RIO Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation

Henrik Ludvigsson & Anna Medin

2026-10-29

Arbetsmarknadsdepartementet

RIOs remissvar på Jämställdhet i en föränderlig tid – nuläge och vägar framåt (SOU 2026:41)

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) inkommer härmed med yttrande över betänkandet Jämställdhet i en föränderlig tid – nuläge och vägar framåt (SOU 2026:41).

RIO är en ideell förening för Sveriges 110 folkrörelse-, organisations-, stiftelse- och föreningsdrivna folkhögskolor.

Inledande kommentarer

Ett av regeringens jämställdhetspolitiska delmål är *Jämställd utbildning*. Delmålet omfattar hela utbildningssystemet, inklusive folkhögskolan, och såväl utbildning som bildning. Utredningen beskriver att folkhögskolan ligger utanför det formella utbildningssystemet.

Svensk folkhögskola har en lång historia av att kunna nå olika grupper av deltagare, jämställdhetsperspektivet är en central del i folkhögskolans verksamhet. Statsbidragsvillkoren för folkhögskolor anger att en folkhögskolas verksamhetsberättelse ska omfatta en beskrivning av årets arbete för jämställdhet. Dokumentation ska finnas tillgänglig om hur verksamheten bidrar till att alla oavsett kön har samma makt att forma samhället och sina liv. Beskrivningen ska innehålla identifierade problem, mål, åtgärder och resultat eller motsvarande systematiskt tillvägagångssätt.

Av betänkandet framgår att fler kvinnor än män studerar på folkhögskola. Andelen kvinnor är högre än andelen män bland både utrikes och inrikes födda, såväl inom allmän kurs, särskild kurs som korta kurser. Folkhögskollärarexamen har examensmål om jämställdhet. Utredningen menar att civilsamhällets kunskap och drivkraft är centrala för att utveckla jämställdhetspolitiken.

I betänkandet beskrivs den svenska skolan som inte jämställd, flickor presterar bättre än pojkar men upplever en sämre arbetsmiljö. Syftet med utredningen är att öka effektiviteten och långsiktigheten samt förbättra den strategiska styrningen inom bland annat delmålet *Jämställd utbildning*.

RIOs synpunkter

När det gäller måluppfyllelse för delmålet *Jämställd utbildning* är det utredningens sammanfattande bedömning att det syns tydliga skillnader mellan flickor och pojkar och kvinnor och män vad gäller formell utbildning. Utredningen ser skillnader i kunskapsresultat, i val av utbildningsinriktning, i upplevd studiemiljö och vad gäller befolkningens utbildningsnivå. När det gäller vuxnas deltagande i icke-formell utbildning är resultaten blandade.

RIO tolkar utredningens bedömning som att folkhögskolan – som här ingår i den så kallade icke-formella utbildningen – uppfyller mål om en jämställd utbildning i högre utsträckning än vad den utbildning som här benämns som formell gör.

Utredningen föreslår att ett problemområde som regeringen bör prioritera att åtgärda inom delmålet *Jämställd utbildning* är att stärka skolväsendets förutsättningar att bland annat förmedla och praktisera jämställdhet som ett grundläggande demokratiskt värde och förebygga olika könsskillnader.

RIO instämmer i att regeringen bör prioritera att stärka skolväsendets förutsättningar att förmedla och praktisera jämställdhet, men vill betona att erfarenheter bör hämtas från utbildningsformen folkhögskolas gedigna erfarenhet av att förmedla och praktisera demokratiska värden. RIO skulle dessutom gärna se satsningar för att stärka förutsättningar även för utbildningsformen folkhögskola, inte bara för skolväsendet, även om folkhögskolan redan är relativt jämställd.

En åtgärd som bedöms bidra till att uppfylla delmålet är att regeringen bör tillsätta en delegation för jämställdhet i skolväsendet.

RIO är beredda att bistå en sådan delegation för att delmålet *Jämställd utbildning* ska kunna nås. Även om folkhögskolan är relativt jämställd saknar RIO förslag som även omfattar utbildning utanför det formella skolväsendet.

En annan åtgärd är att regeringen bör ge Skolverket en långsiktig uppgift att vara samlande och pådrivande för en jämställd utbildning i förhållande till skolväsendet och andra berörda parter.

RIO bör ses som en sådan part som Skolverket bör samverka med, om Skolverkets ges uppgiften att vara samlande och pådrivande för en jämställd utbildning. RIO välkomnar en åtgärd som även omfattar aktörer utanför det formella skolväsendet.

En tredje åtgärd är att regeringen bör uppdra åt Skolverket att utreda förutsättningarna för att inrätta ett så kallat välfärdssprång. Syftet bör vara att öka ungas, särskilt pojkars, intresse för att arbeta inom välfärdsyrken.

RIO kan vid en jämförelse mellan de uppgifter i betänkandet som redogör för könsfördelningen vad gäller gymnasieprogrammen vård och omsorg (85 procent kvinnor, 15 procent män) respektive barn och fritid (65 procent kvinnor, 35 procent män) och uppgifter från Folkbildningsrådet om könsfördelningen vad gäller yrkesutbildningar; fritidsledare på eftergymnasial nivå (51 procent kvinnor, 49 procent män), undersköterska på eftergymnasial nivå (72 procent kvinnor, 28 procent män) respektive undersköterska på gymnasial nivå (84 procent kvinnor, 16 procent män) konstatera att folkhögskolan står sig relativt väl jämställdhetsmässigt.

Vad det är med utbildningsformen folkhögskola som gör den relativt framgångsrik när det gäller mäns deltagande i utbildningar kopplade till välfärdsyrken förtjänar en djupare analys.

RIO är beredda att bistå Skolverket i det föreslagna välfärdssprånget och föreslår att myndigheten inom ramen för en sådan utredning även analyserar faktorer som kan förklara folkhögskolans könsrepresentativitet. Folkhögskolan kan vara en viktig aktör för att få fler att intressera sig för att arbeta inom välfärdsyrken.

Utredningen pekar vidare ut områden där det behövs fördjupning och att den fördjupningen kan ingå i Jämställdhetsmyndighetens fördjupningsuppdrag. Ett av dessa områden är *bildning och personlig utveckling* för här aktuellt delmål.

RIO välkomnar ett sådant uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten då RIO uppfattar att folkhögskolan då omfattas av området *bildning och personlig utveckling*.

Utredningen föreslår ett antal indikatorer för att följa utvecklingen inom delmålet. Ingen indikator om folkhögskola. Detta motiveras med att statistik inte på något meningsfullt sätt fångar jämlikhet/ojämlikhet då det gäller möjligheten att bilda och utveckla sig. Folkhögskolan kopplas endast till bildning och personlig utveckling. Dock är det enligt utredningen möjligt att läsa in behörighet till högre studier på folkhögskola. Eftersom fler studenter läser på komvux än folkhögskola har utredningen valt komvux som indikator för vuxenutbildning.

RIO betonar att utredningens beskrivning av folkhögskolan som endast tillhörande området bildning och personlig utveckling inte är korrekt. Folkhögskolan – som är en utbildningsform – bedriver även utbildning, till exempel reglerad sådan till undersköterska. Som undantag hänvisar dock utredningen endast till allmän kurs där behörighet till vidare studier kan ges. RIO påminner om att särskild kurs – där yrkesutbildningar ingår – är folkhögskolans största verksamhetsgren och även den till viss del reglerad.

Utöver att motiveringen till att bortse från folkhögskolan vid utformandet av indikatorer inte håller – folkhögskolan präglas av såväl bildning som utbildning – gör detta det inte heller möjligt att jämföra jämställdheten inom svensk vuxenutbildning. RIO föreslår därför indikatorer som även omfattar utbildningsformen folkhögskola.

Avslutande kommentarer

Regeringen ser ett behov av samråd och fördjupad dialog med civilsamhälles organisationer efter att Jämställdhetsrådet avskaffades och har infört en modell för samråd som kallas sakråd. Relevanta delar av civilsamhället kallas till sakråd i olika specifika frågor.

RIO ser fram emot att delta i sakråd när frågor om jämställd utbildning behandlas.

Anna Ekström
Ordförande

Olle Westberg
Generalsekreterare